

RAMAZAN – ŠKOLA TAKVALUKA

„Onome koga Allah želi da uputi – On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi u zabludi da ostavi – On srce njegovo stegne i umornim učini kao kad čini napor da na nebo uzleti. Eto tako Allah one koji ne vjeruju bez podrške ostavi“ (El-En'am 125).

Draga braćo, poštovani džemaate, ima li boljeg vremena od mubarek ramazanskog u kojem nam se značenje ovog ajeta posebno otkriva i približava? Vjerujem da ćete se složiti sa mnom u konstataciji da u mjesecu Kur'ana, posta, zekata, sadekatu'l-fitra, dobrovoljnih sadaka, sehura, iftara, mukabela, teravih-namaza, itikafa, lejletu'l-kadra, vjerničko srce i grudi bivaju u potpunosti otvoreni i raspoloženi prema islamu. Vjernik svoje vrijeme i aktivnosti u ovom veličanstvenom mjesecu mjeri i organizira po raznovrsnim ibadetima. Stalno je u robovanju svome Gospodaru mijenjajući samo formu. Dan započinje napuštanjem svojih postelja u najodabranijem dijelu noći, njenoj zadnjoj trećini, kada u beričetnom sehurskom vremenu nakon jela, istigfarom, dovom i nijetom započinje post. Zatim s mushafom pod desnom rukom odlazi na sehursku mukabelu nakon koje sabah u džematu klanja. Tokom dana nastoji da i ostale vaktove u džematu obavi. Jezik stalno hvali, slavi i veliča Onoga koji mnogo prašta. I ruke i jezik i uši i oči su sa ostalim organima potčinjeni ibadetu posta. Postač se oslobodi ovisnosti od televizije, interneta, fejsbuka i nikako im se i ne obraća osim u nuždi ako priroda posla kojim se bavi to uslovljava. U školi je takwaluka. Kur'an mu je najprisniji prijatelj s kojim najviše vremena provodi. Iftar dočekuje smireno s dovom u kojoj se prepliću nada i strepnja da post bude kabul. Radost iftarska je upotpunjena jer je cijela porodica na okupu. Sada je dozvoljeno da mlađi koji sa sedam, osam godina poste svoje prve dane, a i oni malo stariji izmaštavaju šta bi voljeli za iftar i svi žure da im udovolje. Nakon klanjanja akšama dan se zaokružuje jacijom i teravih namazom. Tokom ovog mjeseca Allahove dž.š. gozbe za vjernike ne zaboravlja se da je Allahov poslanik Muhammed a. s. bio najdarežljiviji u mjesecu ramazanu i trudi se da i u ovome slijedi svoga Poslanika.

Ovakvi su, draga braćo, oni kojima je Allah dž. š. grudi otvorio i srca za islam raspoložio. Ja vjerujem i nadam se da smo to mi. Da smo se upisali i da želimo da pohađamo i uspješno završimo školu takwaluka koju smo spomenuli, a koju ćemo u nastavku malo više pojasniti. I ova škola ima svoj prijemni koji smo trebali proći, ali koji još nije kasno da uradimo. Naime, Poslanik a. s. u hadisi kudsiji kaže da je Uzvišeni Allah rekao: “Ja sam onakav kakvim me smatra Moj rob, i sa njim sam gdje god me spomene. Ako me spomene u sebi, i Ja njega u sebi spomenem, ako me spomene u društvu, Ja ga spomenem u boljem. Ako Mi se primakne pedalj, primičem mu se aršin, ako Mi se primakne aršin, primaknem mu se hvat, ako Mi dođe običnim hodom, dolazim mu hrleći“ (Buharija).

Nadam se da smo ramazanu u susret krenuli tevbei nesuhom, iskrenim pokajanjem. Da smo, zapravo, našem Gospodaru iskreno, skrušeno i odlučno zakoračili pa i potrčali dovom kroz najintimniji razgovor sa Onim Koji je blizu i Koji molbe uslišava. Tevbom – pokajanjem. Istigfarom – traženjem oprost. Da smo naša srca očistili od crnih mrlja koja usljed grijehenja nastaju, da smo ih izgllačali, izbijelili i učinili spremnim, sposobnim da ramazanski nur, svjetlo vjere prihvate. Učinimo to ponovo danas. Učinimo to odmah sada. Ponovimo to večeras iščekujući iftar i stalno budimo u pokretu ka Onome koji pokajanja prima i sve grijeha prašta i budimo ubijeđeni da će nam Milostivi u susret pohrliti.

Draga braćo, u nastavku hutbe želim s vama podijeliti 183. ajet sure El-Bekare sa posebnim osvrtom na poruke i značenja koja izviru iz završetka ovog ajeta. Naime, u ovom ajetu Allah dž. š. kaže:

„O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas da biste se grijeha klonili (**da bi takwaluk upotpunili – leallekum tettequn**).“ U ovom ajetu je naređen ramazanski post kao stroga obaveza, a Muhammed a.s. nam je pojasnio da je post u mjesecu ramazanu jedan od pet temelja islama uz šehadet, namaz, zekat i hadždž. U ovom ajetu se posebno otkriva, na jasan, nedvosmislen način, cilj i svrha posta. To je **takwa, upotpunjenje takwaluka**. Sawm-post kao jedan od pet islamskih šarta sastoji se od svjesnog, namjernog, s ciljem ibadeta Allahu dž. š., sustezanja od jela, pića, pušenja, intimnog odnosa, od zore do zalaska sunca, stalno imajući na umu radi koga to činimo te čuvajući svoje ruke, jezik, oči, uši i ostale organe od grijeha. Stalno motivirani brojnim hadisima Poslanika a.s., a posebno obećanjem Allaha dž.š. iz hadisi kudsije: „...Post je moj i ja za njega posebno nagrađujem ...“ i usmjeravani hadisom: “Ko ne ostavi ružan govor i postupanje po njemu pa ne treba Allahu njegovo ostavljanje jela i pića“ (Tirmizi). Iako se post po svojoj suštini, sadržaju i vremenskom trajanju izdvaja u odnosu na druge forme ibadeta on nije sam sebi svrha i cilj. Post kao i sve druge forme robovanja Allahu dž.š. imaju za cilj da odgoje i oplemene pojedinca kako bi on oplemenjen oplemenjivao sve oko sebe. Posebna svrha posta je postizanje **takwa, upotpunjenje takwaluka**, kako nam dragi Bog dž. š. i otkriva u pomenutom ajetu.

Izraz *takwa*, odnosno takwaluk je višeslojnog značenja koje je nemoguće u cjelosti obuhvatiti jednom ili sa nekoliko riječi. Naši prevodioci su najčešće prevodili ovaj izraz i izvedenice iz ove riječi kao čuvanje od grijeha ili bogobojaznost, što je jednim dijelom sasvim tačno, ali do kraja i u potpunosti ne otkriva bogatstvo značenja ove riječi. Značenje ove riječi se razlijeva u tri nužno povezana i neraskidiva značenja.

Prvi sloj značenja pojma takwa jeste stalna i neprekinuta svijest o Allahu dž.š., što čovjeka pravilno usmjerava i čuva kroz sve životne izazove. Kada posmatramo naš post primijetićemo da nas ovaj ibadet vremenski najduže čini svjesnim našeg Stvoritelja. Pa mi se u ovim dugim ljetnim danima duže od sedamnaest sati dnevno sustežemo od stvari koje su nam inače dozvoljene, a posebice od grijeha ili onog što nas može odvesti do grijeha i to radimo isključivo motivirani sviješću o Allahu dž.š., vjerujući i nadajući se nagradi.

Drugi sloj značenja riječi takwa jeste čuvanje od grijeha toliko da često ostavljamo i dozvoljene stvari iz bojazni da ne počinimo grijeh. Tako se pravi postač ne čuva samo da nešto ne pojede ili popije ili da ne učini kakav grijeh nego izbjegava i u osnovi dozvoljene stvari kako ga ne bi odveli u grešku odnosno grijeh. Npr. pazi dok uzima abdest ili gusul da ne proguta vodu, čuva se od mirisanja hrane i drugoga, mlad se čovjek susteže od ljubljenja svoje supruge i sl., a u isto vrijeme napušta beskoristan govor, gledanje televizije, upuštanja u kojekakve analize svakodnevnih zbivanja kako ga na prvi pogled bezazlene stvari ne bi odvele u grijeh.

Treći sloj značenja ove riječi jeste da nakon što sa iskrenim nijetom, poštujući tačno utvrđenu formu upotpunimo određeni ibadet, skrušeno učimo dovu sa nadom i strepnjom hoće li biti kabul. Ovo značenje nam se otkriva kroz način na koji mi, nakon dugog, toplog, julskeg, napornog ramazanskog dana, dočekujemo iftar. Niko od nas ne likuje uzvicima kako je ispostio nego skrušeno i smireno učimo dovu da nam Allah dragi ukabuli.

Nakon što smo, nadam se, približili i pojasnili pojam takwaluka koji je cilj posta, potrudimo se i zamolimo Uzvišenog Allaha da nas pomogne iskrenošću i ustrajnošću u našem postu i svim drugim ramazanskim ibadetima i da upotpuni naš takwaluk. Kako god post nije sam sebi cilj, kako smo pojasnili, nego je njegova svrha potpuni takwaluk, isto tako ni takwaluk kao konačni cilj posta ne zatvara se samo u ramazanski vremenski okvir. Konačna svrha, cilj i korist od raznolikih ramazanskih ibadeta jeste koraćanje kroz život obogaćeni snagom i kvalitetom takwaluka, tj. stalne svijesti o Allahu dž. š. , potpunom čuvanju od grijeha, skrušenošću i iskrenošću u ibadetima,

a dragi Bog će nas darovati furkanom–pronijelivošću da razlikujemo istinu od neistine (El-Enfal 29), iz svake situacije će nam izlaz naći i opskrbiće nas odakle se i ne nadamo, u svemu će nam lahkoću dati, preko naših ružnih postupaka preći i još nam veliku nagradu dati (Talak 2-5).

Recenzija - Suad MAHMUTOVIĆ

Ramazana je oduvijek bio inspiracija mnogima da o njemu govore i pišu. Poseban je to osjećaj za vjernika. Svakog ramazana čovjek sazrijeva ali i njegov iman jača.. Zato su i hutbe u ramazanu posebne i način na koji ih hatibi govore jeste poseban, nekako svečan. Vjerovatno zbog toga, obje ponuđene hutbe u ovom broju časopisa „Muallim“ su zaista inspirativne. Tema: „Ramazan - škola takvaluka“ je znalački napisana. Posebno raduje čitaoca kada hatib umije iskazati svoju misao. U ovoj hutbi se to jasno vidi. Naročito je dojmljivo tumačenje riječi „takvaluk“. Upravo je to pravo razumijevanje ove snažne kur'anske sentence. Svijest o Bogu motivira čovjeka da čini dobro i da se od zla udalji.

Ono što bismo sugerirali ovom vrijednom hatibu jeste da svoje hutbe započine uobičajenom zahvalom Allahu dž.š. i salavatom na plemenitog Poslanika a.s. Također mislimo da ovoj hutbi nedostaje završna poruka i dova. To su dva segmenta s kojima tradicionalno počinju i završavaju naše hutbe i ne treba ih se odričati. Vjerujemo da je hatib u vremenu kada je govorio ovu hutbu svojim džematlijama to sigurno i uradio.

Naše iskrene čestitke hatibu na izvanrednoj hutbi uz zamolbu da svoje hutbe obavezno piše i objavljuje u glasilima Islamske zajednice. To je ono po čemu će nas pamtit generacije koje ostaju i dolaze poslije nas.

Recenzija - Dženana HANDŽIĆ

Hutba je lijepo zamišljena. Način obraćanja i ostvarenja komunikacije sa džematlijama je prilagođen ramazanu, obilježen emotivnim tonom i upućivanjem na Božiju milost i oprost. Pojedini dijelovi funkcioniraju lijepo, međutim njihovo organiziranje u cjelinu moglo se izvesti i skladnije. Uvodni ajet i uvodni dio hutbe ne ostvaruju dovoljno čvrstu vezu sa glavnim dijelom hutbe. Osim toga, uvodni dio je toliko obiman da se stiče dojam kako se radi o zasebnoj hutbi naknadno pridodatoj osnovnom tekstu hutbe koji počinje

citiranjem 184. ajeta sure Bekare. Smatram da bi ponuđeni tekst trebalo u oba njegova dijela malo proširiti i organizirati ga u dvije posebne ramazanske hutbe koje bi se držale u nizu, jedna iza druge. Na taj način bi ponuđeni sadržaj bio prezentiran na najbolji način. Također, u pogledu stila, treba izbjegavati pjesničke inverzije i stavljanje glagola na kraj rečenice. Naprimjer, umjesto “koja usljed grijeha nastaju”, treba “koja nastaju usljed grijeha”, umjesto “Koji molbe uslišava”, treba “Koji uslišava molbe” itd.

Summary الموجز

SECTION "MUALLIM'S HUTBA (SERMON)"

باب "خطبة المعلم"

The New Muallim publishes *hutbas* (sermons) of active imams and *hatibs* (imams delivering the *hutba*). There are reviews along with the *hutbas*, so that together they make a whole. The reviews are written by those who listen to *hutbas*. The reviews are not intended to be valorizing; rather, they aim to improve upon the *hutba*, analyzing it as a public statement by an imam and critically evaluating the statement. The reviewers react at those aspects which they consider important for a *hutba* (its length, quality, message, presentation, literacy level, formulation, etc.).

تنشر مجلة "المعلم الجديد" خطب الجمعة لبعض الخطباء والأئمة. ويضم الباب - إلى جانب الخطبة - مراجعات تشكل مع الخطبة وحدة متكاملة. يكتب المراجعون أشخاص استمعوا للخطبة، وليس الهدف الأول منها تقديم تقييم للخطبة، إنما الهدف هو تحسين الخطبة من حيث كونها ممارسة علنية يقوم بها الإمام، وتقديم لمحة نقدية عن تلك الممارسة. يناقش المراجعون الجوانب التي يرونها مهمة في الخطبة (طول الخطبة، رسالتها، أسلوب إلقائها، ترتيبها وبلاغتها، الخ).